

Haec est vita aeterna, ut cognoscant te, solum deum verum, et quem misisti, Iesum Christum
(kázání na vigílii Nanebevstoupení, Q54b)

Náš Pán řekl: „*To je věčný život, aby poznali tebe, jediného pravého Boha a toho, jež si poslal, Ježíše Krista.*“ „*Náš Pán pozdvihl oči k nebi a pravil: Otče, přišla hodina, oslav svého Syna, aby i tebe tvůj Syn oslavil.*“, a modlil se za ty, kdo mu byli dáni a pravil: „*Dej jim věčný život; sjednot' je se sebou, jako jsme jedno ty a já.*“

„Pozdvihl své oči z níže vzhůru.“ Tím nás učí, abychom se raději postavili v poddané podřízenosti níže než veškeré stvoření, kdykoli se chceme modlit. Teprve pak se vzepneme ke stolci moudrosti; a nakolik jsme se ponížili, natolik nám bude dáno, oč prosíme. A dopis {jistého papeže¹} říká, že kdykoli pozdvihl náš Pán svůj zrak, chtěl vykonat velké dílo. A to byla jistě veliká věc, když řekl: „Sjednot' je se sebou, jako jsme jedno Ty a Já.“ A Písmo říká v knize Moudrosti, že Boha nemiluje nikdo, kdo nepřebývá v moudrosti a Syn je moudrost. V moudrosti, jež je Syn, se tak očistíme, jak byla čista duše, když ji Bůh stvořil. Poněvadž, jak jsem také řekl, je branou, kterou duše vchází opět k Otci, a protože vše, co kdy Bůh učinil není než obraz a znak věčného života.

Pozdvihl své oči z níže – v pravé podstatě nejnižší poníženosti. Neboť jako síla nebes nikdy nezmůže tolik, nežli [když působí] v základech země, v žádném elementu, byť by byl i ten nejpodřadnější, neboť nejlepší možnost působení se jí skýtá, když Bůh působí v pokorném srdci, neboť právě tam má největší možnost působit a shledává v něm se sebou největší podobnost.

Tak nás učí, jak máme v pravé pokoře a obnaženosti vstoupit do své podstaty, a odložit vše, co nám není přirozeností, to jest hřích a nedostatek, i to, co máme přirozeně, ale týká se jednotlivého a specifického. Kdo totiž chce vstoupit do boží podstaty, do jeho nitra, ten musí nejprve sestoupit do své vlastní podstaty, do svého nitra, neboť Boha nemůže poznat nikdo, aniž by musil poznat sám sebe. Musí sestoupit k tomu nejnižšímu v sobě a nejvnitřnějšímu v Bohu, a [tak] dospěje k prvotnímu a nejvyššímu, neboť tam všechno působení boží splývá. To nejvyšší v duši je nejníže, neboť je to to nejniternější. Asi jako by někdo chtěl hníst nebo zmáčkout něco kulového a [při tom se mu] stalo to nahoře tím dole.

Třetí, co nás učí, když pozdvihl oči z níže k nebi, je toto: Kdykoli se kdo chce modlit, nechť přenechá boží dobrotě vše, co přijal z milosti boží, a pokud se bude modlit za své nedostatky nebo za hříchy jiných lidí, má je přenechat božimu milosrdenství, poněvadž o ně prosí [i on] sám. Co Bůh shledá poníženým, to pozdvihne a v něm povýší.

Čtvrté, co se míní tím, že „pozdvihl své oči z níže“, je to, abychom se celým srdcem vzepjali s touhou k nebesům a do nebes, a veškeré své touhy vkládali do Boha a do toho nejvyššího; ne někam níže, nežli je Bůh, ani k Bohu, neboť vše vysoké nejlépe působí na to, co je pod ním. Proto je všechno tělesné stvoření odleskem slunce a hvězd, a v kamení působí jejich síla a jejich analogie. Slunce k sobě přitahuje vlhký vzduch, a tím propůjčuje kameni svou podobu a svou sílu, že do něj neviditelně vpouští svůj opar a svoji sílu, takže [pak] některé k sobě přitahují železo aněkteré zase maso a kosti; cokoli přijde do jeho blízkosti, musí u něho zůstat.

A tak také působí božský dech – ten k sobě přitahuje duši a sjednocuje ji se sebou a propůjčuje jí boží tvar. [Je to] jako kdyby někdo vzal nádobku s vodou a postavil na veliký sud vína, těsně na něj; propůjčilo by jí to sílu, povahu a barvu vína. Pokud je červené, bude také červená, pokud je bílé, bude také bílá a [bude] vínem. To pochází z vinných výparů. A co to znamená? Dobrá řeč! Jako vinná vůně pronikne do nádobky s vodou, právě tak, tímto způsobem proniká do duše božská síla. Kdo se chce podobat Bohu, musí se ze vší své touhy [k němu] vzepnout.

A ještě jiným způsobem „pozdvihl svoje oči“. Učí nás tím tomuto: Jako nejvyšší element může tak

1 Editioři nejsou jednotní v tom, zda tato slova patří autenticky do tohoto kázání na toto místo.

dobře působit v základech země – a vytváří tam zlato a stříbro a drahokamy; a pokud je smíšen se zemí, pak listoví, trávu a stromy, a to vše v sobě nese podobu nebes a anděla, který nebesy otáčí, a [toto vše] roste do délky i do šířky a košatí se, aby v tom nadále mohla působit síla slunce a hvězd, uzavírá v sobě [onu] andělskou přirozenost, spolupracuje s ní a utváří se podle její podoby, i když jen zpovzdálí – tak i my se máme košatit a růst, aby v nás mohl Bůh mnohé způsobit, abychom se mu připodobnili a působili jako on. Dobytek zná jen teď a zde, ale anděl poznává mimo zde a nyní; a člověk, jenž je nad ostatními tvory, poznává v pravém světle, kde není [žádného] zde ani teď, kde není místo ani čas. Podle toho, jaké duše ční pokroky, tím více se blíží světlu. Duše, jež je světlem, obsáhne v sobě Boha úplně.

„Pozdvihl oči k nebi“ „Celum“ znamená příbytek slunce. Boha skrývá a přikrývá vše, co mu přičítáme; cokoli, co mu přičítáme, kromě čirého bytí, to Boha zakrývá.

A pravil: „Otče, přišla hodina: zjev slávu svého Syna, aby Syn zjevil tvoji slávu; a ještě prosím, abys dal věčný život těm, které jsi mi dal.“ Ptejte se, koho chcete, a všichni vám řeknou, že mínil: „Otče, dej věčný život všem těm, které jsi mi dal.“ Ale vlastní smysl toho slova je: „Otče, všechno, co jsi mi dal, protože jsem tvůj Syn, z tebe, z Otce vzešlý, prosím, abys jim to dal a oni toho okusili; věčný život je jejich věčná odměna. Hleďte, tak mnoho to znamená: aby vše, co dal Otec svému Synu, vše co sám je, jim také dal.

Co to je věčný život, to poznamenává sám: „Věčný život je, aby poznali jen tebe, pravého Boha.“ Ale co znamená, když říká: „jen tebe“? To je, že se duši v ničem nezalíbí, než v samém Bohu. Ale je něco jiného, když řekl: „poznali jen tebe, to je věčný život“. Tím míní, že Bůh je samojediný a nic není s ním. Kdo pozná cokoli společně s Bohem, nepoznává samého Boha. Ale kdo pozná samého Boha, v něm pozná ještě více.

Naši učitelé říkají, že jeden pozná v Bohu jediné, jiný však tisíce.

Ti ovšem, kteří poznají jedno, ti poznají více, nežli ti, kteří poznají tisíce, poněvadž poznají více v Bohu; a ti kteří poznají tisíce, poznají více vedle Boha. Jsou šťastnější, kdo poznají tisíce, nežli ti, kteří poznají jedno, poněvadž v tom [tisícím] poznají více Boha, než v jednom. Ale ještě blaženější jsou ti, kteří poznají jedno, nežli ti, kteří poznávají stále dále tisíce a mezi tím není Bůh. Proto: kdykoli něco poznám v Bohu, to, co jsem poznal, se se mnou sjednotí. Kdo poznává Boha spíše jako jednotu, ten pozná méně mimo Boha. V tom spočívá náš věčný život, abychom poznali jednoho; tím, že poznáme méně; tím více poznáváme „jediného pravého Boha“.

A proč řekl „jediného pravého Boha“ a neřekl „moudrého“ nebo „dobrého“, nebo „mocného“ Boha? Pravda se vztahuje k bytí a bytosti. Cokoli člověk dokáže vyjádřit slovy, Boha [jen] zakrývá a přičítá mu [cosi]. Ale moudrost se noří v poznání a osvobozuje.

Abychom tedy v poznání odložili vše a sjednotili se [s Bohem], nám pomoz Trojice v jediné božské přirozenosti. Amen